

Kannanotto

26.4.2016

Valtioneuvostolle

**Suomen Yrittäjien ja Perheyritysten Liiton kannanotto
työpaikkasopimiseen esitetystä luottamusmiespakosta**

Arvoisa pääministeri Juha Sipilä

Järjestömme ovat seuranneet huolestuneina työpaikka-sopimiseen liittyvää esitystä luottamusmiespakosta. Esitämme kunnioittavasti kannanottonamme seuraavan:

Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut edistämään paikallista sopimista. Tässä tarkoituksessa hallitus asetti joulukuussa 2015 kolmikantaisen työryhmän, jonka tehtävänä on muun ohella turvata yleissitovaa työehtosopimusta noudattavalle työnantajalle yhtäläiset mahdollisuudet paikalliseen sopimiseen työehtosopimuksen paikallista sopimista koskevien määräysten perusteella. Tällä hetkellä työlainsäädäntö kieltää työehtosopimukseen perustuvan paikallisen sopimisen yleissitovaa työehtosopimusta noudattavalta työnantajalta. On tärkeää, että tämä vääryys oikaistaan.

Luottamusmiespakko johtaisi pakkojärjestäytymiseen

Työmarkkinakeskusjärjestöt sopivat kilpailukyky sopimusta koskevassa neuvottelutuloksessa sinänsä myönteisesti, että järjestäytymättömiä yrityksiä koskeva kielto tehdä sopimuksia poistetaan: ”kolmikantaisesti valmistellaan lakimuutokset, joilla poistetaan järjestäytymättömiä yrityksiä koskeva kielto tehdä paikallisia sopimuksia ja saatetaan järjestäytymättömät

yrietykset paikallisen sopimisen menettelytapojen ja osapuolten suhteen samaan asemaan kuin järjestäytyneet yritykset”.

Työmarkkinakeskusjärjestöt tulkitsevat kuitenkin kirjaustaan niin, että jos työehtosopimuksessa paikallisen sopimuksen osapuoleksi on määrätty luottamusmies, vain luottamusmies voi tehdä paikallisen sopimuksen järjestäytymättömässä yrityksessä. Koska järjestäytymättömien työnantajayritysten asema on työehtosopimusjärjestelmässä täysin erilainen kuin järjestäytyneiden, ei ole loogista eikä edes oikeudellisesti mahdollista edellyttää, että paikallisen sopimisen menettelytavat ja osapuolet olisivat täsmälleen samat.

Luottamusmies on ammattiosaston valitsema ja työntekijäliittoa edustava toimija. Luottamusmiehen vaaliin saavat osallistua vain ammattiosaston jäsenet. Luottamusmiesjärjestelmä on tes-järjestelmän kiinteä osa, jota on sovellettava vain silloin, kun työnantaja noudattaa työehtosopimusta työehtosopimuslain perusteella normaalisitovana eli kun työnantaja kuuluu työntekijäliittoon. Niihin yrityksiin, joissa työehtosopimusta noudatetaan yleissitovuuden perusteella, luottamusmiesjärjestelmä ei nyky muodossa kuulu.

Sääntely, joka asettaisi luottamusmiehen yksinomaiseen asemaan työntekijöiden edustajana paikallisessa sopimisessa, merkitsisi käytännössä sekä työntekijän että työnantajan järjestäytymispakkoa. Jotta luottamusmies voitaisiin ylipäänsä pätevästi valita, työnantajan pitäisi olla työehtosopimukseen sidottu normaalisitovuuden perusteella. Vähintään yrityksen tulisi sopia työntekijäliiton kanssa siitä, että se sitoutuu erikseen noudattamaan myös luottamusmiesjärjestelmää. Myös työntekijän olisi pakko liittyä työntekijäliittoon, jotta paikallisia sopimuksia työnantajan kanssa voitaisiin tehdä, jos työehtosopimuksen määräyksen perusteella sopijakumppanina voi olla ainoastaan luottamusmies. Vain tällöin työpaikalle syntyy vastaava tilanne kuin on olemassa työntekijäliiton ja työntekijäliiton välillä: yritys on työntekijäliiton ”jatke” ja luottamusmies on ammattiliiton ”jatke”.

Luottamusmiespakko aiheuttaisi sen, että paikallinen sopimus voitaisiin em. tapauksissa tehdä ainoastaan luottamusmiehen kanssa, joka siis edustaa ammattiliittoa. Paikallinen sopimus syntyisi työnantajan ja ammattiliiton välille, eikä työpaikan osapuolten välille. Tästä puolestaan seuraisi se, että ammattiliitolle syntyisi kanneoikeus paikallisia sopimuksia koskevissa asioissa myös yleissitovaa työehtosopimusta noudattavia yrityksiä vastaan.

Paikallinen sopiminen estyisi

Käytännössä luottamusmiespakko lopettaisi paikallisen sopimisen ja heikentäisi merkittävästi mahdollisuuksia parantaa Suomen kilpailukykyä ja saada talouskasvu vauhtiin. Lopputulos olisi täydellisessä ristiriidassa hallitusohjelman ja kilpailukyky-sopimuksen tavoitteiden kanssa. Yleissitovaa työehtosopimusta noudattavaa yritystä ei saatettaisi muutoksen seurauksena järjestäytyneiden yritysten kanssa samaan asemaan, koska yritykselle tulisi uutena velvoitteena joko järjestäytyminen tai velvollisuus tehdä erillinen liityntäsopimus ammattiliiton kanssa luottamusmiesjärjestelmän soveltamisesta. Keskusjärjestöjen välisen kilpailukyky-sopimuksen kirjaus ei toteutuisi. Tosiasiassa kävisi niin, että yleissitovaa työehtosopimusta noudattavan työnantajan sopimismahdollisuudet kaventuisivat, koska työaikalain 10 §:stä jouduttaisiin poistamaan nykyinen oikeus tehdä sopimus säännöllisestä työajasta luottamusvaltuutetun kanssa. Luottamusmiesvaatimus johtaisi käytännössä siihen, että tavoiteltu työpaikkasopimisen lisääminen ei toteutuisi. Näin myös toivotut työllisyysvaikutukset jäisivät saavuttamatta.

Suomen Yrittäjät ja Perheyrittäjien liitto korostavat, että jos tämä kilpailukyky-sopimuksen osapuolten vaatimus toteutettaisiin, se olisi jyrkässä ristiriidassa perusoikeuksien kanssa. Suomen perustuslain 13 §:n ja työsopimuslain 13 luvun 1 §:n mukaan työnantajalla ja työntekijällä on vapaus olla kuulumatta yhdistykseen. Tämän oikeuden ja vapauden käytön estäminen ja rajoittaminen on kiellettyä. Yhdistymisvapauden vastainen sopimus on mitätön.

Asian merkitys on suuri. Suomen noin 90 000 työnantaja-yrityksestä työnantajaliittoihin kuuluu vain 20 000 yritystä. Liittojen ulkopuolella on siis 70 000 yritystä. Ylivoimainen valtaosa suomalaisyrityksistä on hyvin pieniä, alle kymmenen hengen yrityksiä, joissa yrittäjä tekee samaa työtä työntekijöidensä rinnalla. TEM:n työolobarometrin mukaan suomalaisissa yrityksissä on erittäin hyvät ja luottamukselliset välit työntekijöiden ja työnantajan välillä, ja tieto kulkee. Tämä antaa hyvät mahdollisuudet sopia asioista.

On huomattava, että työmarkkinakeskusjärjestöt eivät edusta kaikkia niitä osapuolia, joiden asioista nyt on kysymys. Siitä huolimatta järjestöt yrittävät päättää niiden asioista vieläpä tavalla, joka sitoo maan hallitusta ja lainsäädäntövaltaa käyttävää eduskuntaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmän kokoukseen (ns. Timosen ryhmä) 12.4.2016 laaditut säännösehdotukset lähtivät siitä, että paikallisen sopimuksen osapuolena voi yleissitovaa työehtosopimusta noudattavassa yrityksessä olla myös luottamusvaltuutettu tai muu henkilöstön valitsema edustaja. Esitetty sääntelymalli toteuttaa hallitusohjelmalinjauksen tavoitteita, soveltuu oikeusjärjestykseen ja on perustuslain ja työ-sopimuslain edellyttämän yhdistymisvapauden mukainen.

Edellä olevilla perusteilla katsomme, että paikallisen sopimisen sääntely tulee toteuttaa siten, että sopijaosapuoliksi kelpuutetaan nykyjärjestelmän mukaan luottamusvaltuutettu tai muu henkilöstön valitsema edustaja tai henkilöstö yhdessä. Emme hyväksy kilpailukyky sopimuksen osapuolten perustuslain vastaista tulkintaa, joka myös käytännössä estäisi paikallisen sopimisen.

Suomen Yrittäjät

Jyrki Mäkynen
puheenjohtaja

Perheyritysten Liitto

Heikki Kovanen
puheenjohtaja